

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
USTAVNI SUD
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, dana 22. maja 2023. godine
Ref.br.:RK 2188/23

REŠENJE O NEPRIHVATLJVOSTI

u

slučaju br. KIo3/23

Podnosilac

Ali Zhushi

Ocena ustavnosti Rešenja Vrhovnog suda Republike Kosovo
Rev. br. 138/2022 od 10. oktobra 2022. godine

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

U sastavu:

Gresa Caka – Nimani, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednice
Selvete Gërxhaliu – Krasniqi, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi – Peci, sudija,
Nexhmi Rexhepi, sudija i
Enver Peci, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podneo Ali Zhushi, sa mestom stanovanja u Prištini (u daljem tekstu: Podnosilac zahteva), kojeg zastupa Nasuf Hasani, advokat iz Prištine.

Osporena odluka

2. Podnosilac zahteva osporava Rešenje [Rev. br. 138/2022] od 10. oktobra 2022. godine (u daljem tekstu: osporeno rešenje) Vrhovnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Vrhovni sud).
3. Osporena presuda je uručena podnosiocu zahteva dana 7. novembra 2022. godine.

Predmetna stvar

4. Predmetna stvar zahteva je ocena ustavnosti osporenog Rešenja, kojim se, po navodima podnosioca zahteva, potvrđuju njegova prava zagarantovana članovima: 24 [Jednakost pred zakonom], 31 [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], 7 [Vrednosti], 21 [Opšta načela], 22 [Direktna primena međunarodnih sporazuma] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav).

Pravni osnov

5. Zahtev je zasnovan na stavovima 1 i 7, člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članu 22. [Procesuiranje podnesaka] i članu 47. [Individualni zahtevi] Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 32 (Podnošenje podnesaka i odgovora) Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik o Radu).

Postupak pred Ustavnim sudom

6. Dana 6. januara 2023. godine, zahtev je podnet Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
7. Dana 1. februara 2023. godine, Sud je obavestio podnosioca zahteva o registraciji zahteva. Istog tog dana, jednu kopiju zahteva je prosledio i Vrhovnom sudu.
8. Dana 18. januara 2023. godine, Predsednica Suda je odlukom GJR.KI03/23 imenovala sudiju Envera Pecija, za sudiju izvestioca i odlukom KSH.KI03/23 imenovala je članove Veća za razmatranje, u sastavu sudija: Gresa Caka-Nimani (predsedavajuća), Bajram Ljatifi i Remzije Istrefi Peci (članovi).
9. Dana 7. aprila 2023. godine, podnosilac zahteva je shodno zahtevu Suda dostavio dodatne dokumente, odnosno važeće ovlašćenje.
10. Dana 27. aprila 2023. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno/većinom glasova je preporučilo sudu neprihvatljivost zahteva.

Pregled činjenica

11. Dana 29. avgusta 1983. godine, podnosilac zahteva je sklopio ugovor o radu sa Energetskom korporacijom Kosova (u daljem tekstu: EKK). Nakon privatizacije sektora distribucije i snabdevanja električne energije, podnosilac zahteva je nastavio ugovor o radu sa preduzećem „KEDS“ [u daljem tekstu: poslodavac].
12. Dana 1. novembra 2015. godine, potpisan je ugovor o ovlašćenju, između Saveza samostalnih sindikata Elektrokosova (u daljem tekstu: Savez) i Nasufa Hasanija, advokata podnosioca zahteva. U ovlašćenju, stranke su se dogovorile da ih navedeni advokat zastupa i da štiti interese svih radnika saveza pred kompanijama KEDS i KESCO [u daljem tekstu: poslodavac], i pred redovnim sudovima.

13. Dana 27. septembra 2016. godine, podnosilac zahteva je obavešten od strane poslodavca u vezi sa Odlukom [br. 376] o prekidu ugovora o radu.
14. Dana 2. novembra 2016. godine, advokat podnosioca zahteva je podneo tužbu pred Osnovnim sudom u Prištini (u daljem tekstu: Osnovni sud) u ime podnosioca zahteva, radi poništenja Odluke [br. 376] o prekidu radnog odnosa.
15. Dana 6. oktobra 2020. godine, Osnovni sud je održao prvo pripremno ročište. Na ovoj sednici je učestvovao samo zastupnik poslodavca, a odsutan je bio advokat podnosioca zahteva, uprkos činjenici da je dana 23. septembra 2020. godine, primio poziv da učestvuje. Osnovni sud je cenio da advokat nije imao lično ovlašćenje od strane podnosioca zahteva, već samo od Saveza. Zbog toga je odlučio da se naredna sednica održi dana 2. novembra 2020. godine, i da se lično pozove i podnosilac zahteva.
16. Dana 6. oktobra 2020. godine, Osnovni sud je tražio od Agencije za civilnu registraciju da obezbedi prebivalište podnosioca zahteva, da bi mu poslao poziv za održavanje sednice za dan 2. novembra 2020. godine. Na obezbeđenoj adresi od strane Agencije za civilnu registraciju, Osnovni sud je pokušao da pošalje adresu, preko svojih dostavljača podnosiocu zahteva. Međutim, pošto adresa podnosioca zahteva nije nađena, Osnovni sud je u rešenju [C. br. 2650/16] od 19. oktobra 2020. godine, odlučio da sve komunikacije i uručivanja za podnosioca zahteva, uključujući i poziv za učestvovanje na sednici, vrši putem objavljivanja na oglasnoj tabli.
17. Dana 2. novembra 2020. godine, Osnovni sud je održao pripremno ročište, na kojoj je učestvovao samo zastupnik poslodavca, a nije se pojavio ni podnosilac zahteva niti njegov advokat. U takvim okolnostima, Osnovni sud je doneo rešenje [C. br. 2650/16], kojom je smatrao da je tužba povučena. Istog tog dana, Sud je to objavio na oglasnoj tabli i smatrao je to za redovno uručenje za stranku u postupku.
18. Dana 2. novembra 2020. godine, advokat podnosioca zahteva je podneo dopis pred Osnovnim sudom, u kojem je obavestio da je ovlašćeni zastupnik podnosioca zahteva, ovlašćenje koje je sklopljeno dana 12. oktobra 2020. godine.
19. Dana 2. novembra 2020. godine, advokat podnosioca zahteva je podneo dopis pred Osnovnim sudom, u kojem je obavestio sudiju na slučaju o njegovom prisustvu u objektu Osnovnog suda tokom dana kada je održano pripremno ročište. U dopisu, advokat navodi da nije primio poziv u vezi sa vremenom održavanja ove sednice.
20. Dana 23. novembra 2020. godine, Osnovni sud je izdao obaveštenje za advokata podnosioca zahteva, u kojem je obavestio Istog u vezi sa celokupnim tokom postupka, uključujući i sve proceduralne radnje koje je preduzeo Osnovni sud, u vezi sa obaveštenjem podnosioca zahteva o učestvovanju na sednici od 2. novembra 2020. godine, kao i o rešenju od 2. novembra 2020 o povlačenju tužbe.
21. Dana 30. decembra 2020. godine, advokat podnosioca zahteva je podneo dopis u pisarnicu Osnovnog suda, u kojem je tražio spise predmeta. Iste je primio dana 13. aprila 2021. godine.
22. Dana 19. aprila 2021. godine, podnosilac zahteva je podneo dopis pred Osnovnim sudom u kojem je tražio poništenje Rešenja od 2. novembra 2020. godine o povlačenju tužbe, i predlog za povratak u pređašnje stanje.

23. Dana 2. juna 2021. godine, Osnovni sud je u Rešenju [C. br. 2650/16], odbacio kao neblagovremen predlog za vraćanje u pređašnje stanje. Osnovni sud je obrazložio da, na osnovu Zakona br. 03/L006 o Parničnom Postupku, predlog za vraćanje roka za izvršenje neke proceduralne radnje se treba podneti u roku od sedam (7) dana od dana kada je prekinuta zbog nedelovanja, a ukoliko je stranka bila kasnije obavještena u vezi sa nedelovanjem, onda se rok računa od dana kada je stranka došla do saznanja u vezi sa nedelovanjem. Sa druge strane, Zakon propisuje da nakon isteka od 60 (šezdeset) dana od dana nedelovanja, ne može se tražiti vraćanje u pređašnje stanje. Osnovni sud je ocenio da, od dana 2. novembra 2020. godine, kada su podnosilac zahteva i njegov advokat ispustili proceduralnu radnu, do dana 19. aprila 2021. godine, kada je advokat podnosilac zahteva podneo predlog za vraćanje u pređašnje stanje, prošlo više od 60 (šezdeset) dana. Samim tim, predlog je podnet van roka.
24. Podnosilac zahteva je u zakonskom roku uložio žalbu pred Apelacionim sudom protiv Rešenja Osnovnog suda od 2. juna 2021. godine u vezi sa odbijanjem predloga za vraćanje u pređašnje stanje.
25. Dana 21. decembra 2021. godine, Apelacioni sud je, u Rešenju [Ac. br. 10028/21], odbio kao neosnovanu žalbu podnosioca zahteva, i potvrdio je Rešenje Osnovnog suda od 2. juna 2021. godine.
26. Dana 25. januara 2022. godine, podnosilac zahteva je podneo zahtev za reviziju pred Vrhovnim Sudom, a protiv Rešenja Apelacionog suda od 21. decembra 2021. godine, zbog bitnih povreda odredbi parničnog postupka.
27. Dana 10. oktobra 2022. godine, Vrhovni sud je, u Rešenju [Rev. br. 138/2022], odbio kao neosnovanu reviziju podnosioca zahteva, i ostavio je na snazi Rešenje Apelacionog Suda. Vrhovni sud je ocenio kao pravične i zakonite rešenja redovnih sudova, naglašavajući da je donošenje odluka u skladu sa suštinskim odredbama parničnog postupka. Vrhovni sud je zaključio da su svi navodi podnosioca zahteva koji su predstavljeni u reviziji bili neosnovani.

Navodi podnosioca zahteva

28. Podnosilac zahteva tvrdi da je osporeni akt povredio njegova ustavna prava koja su zagarantovana članovima: 24 [Jednakost pred zakonom], 31 [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], 7 [Vrednosti], 21 [Opšta načela], 22 [Direktna primena međunarodnih sporazuma] Ustava, kao i da je povredio Konvencije i druge međunarodne instrumente koji se direktno primenjuju u Republici Kosovo.
29. Podnosilac zahteva tvrdi da je Osnovni sud povredio gore navedena prava, zbog činjenice da ga nije pozvao da učestvuje na pripremnom ročištu, prema postupcima koji su predviđeni u Zakonu br.03/L-006 o Parničnom postupku, dodajući da: *„osnovni sud meni kao zastupniku tužitelja Ali Zhushija nije poslao poziv na sednicu, a imajući u obzir da Ali Zhushi živi i danas na istoj adresi koja je i navedena u tužbi, onda Sud nije delovao u skladu sa normativima koji su propisani u Zakonu o Parničnom Postupku“*.
30. Podnosilac zahteva takođe tvrdi da *„na dan održavanja sednice, odnosno dana 02.11.2020, godine, iako sam bio obavješten o održavanju sednice, ja sam se tog dana obratio sudu da mi da svu odgovarajuću dokumentaciju koja je bila za ovu sednicu, gde sam, do dana 12. aprila 2021. godine, ako rezultat nemara od strane Suda, nisam uspeo da dođem u posed rešenja kojim je smatrano da je tužbeni zahtev povučen“*.

31. Na kraju, podnosilac zahteva tvrdi da sva ova delovanja i nedelovanja Osnovnog suda, čine povredu gore navedenih članova Ustava, i na taj način mu je osporeno sudsko razmatranje radnog spora.

Relevantne ustavne i zakonske odredbe

Ustav Republike Kosovo

Član 24

[Jednakost pred Zakonom]

- 1. Pred zakonom su svi jednaki. Svako ima pravo na jednaku zakonsku zaštitu, bez diskriminacije.*
- 2. Niko se ne sme diskriminisati na osnovu rase, boje, pola, jezika, veroispovesti, političkog ili nekog drugog uverenja, nacionalnog ili društvenog porekla, veze sa nekom zajednicom, imovine, ekonomskog ili socijalnog stanja, seksualnog opredeljenja, rođenja, ograničene sposobnosti ili nekog drugog ličnog statusa.*
- 3. Načelo jednakosti pred zakonom ne sprečava sprovođenje i usvajanje privremenih mera, neophodnih za zaštitu i napredak prava pojedinaca i grupa koje nisu jednake. Takve mere se mogu sprovesti samo do ostvarenja cilja radi kojeg su uspostavljene.*

Član 31

[Pravo na Pravično i Nepristrasno Suđenje]

- 1. Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.*
 - 2. Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.*
 - 3. Suđenje je javno, osim u slučajevima kada sud, iz posebnih razloga, smatra da je isključivanje štampe ili javnosti, u korist pravde, ako bi njihovo prisustvo moglo naškoditi javnom redu ili nacionalnoj sigurnosti, interesima maloletnika, ili zaštititi privatnog života stranaka u postupku, na zakonom propisan način.*
 - 4. Svako ko je optužen za krivično delo ima pravo da ispituje prisutne svedoke i da zahteva obavezno pojavljivanje svedoka, veštaka i ostalih lica, koja mogu razjasniti činjenice.*
 - 5. Svako ko je optužen za krivično deo će se smatrati nevinim, sve dok se ne dokaže njegova/njena krivica, u saglasnosti sa zakonom.*
- [...]

Evropska Konvencija o Ljudskim pravima

Član 6

(Pravo na pravično suđenje)

- 1. Svako, dok se odlučuje o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona. Presuda se izriče javno, ali se štampa i javnost mogu isključiti s celog ili s dela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne bezbednosti u demokratskom društvu kada to zahtevaju interesi maloletnika ili zaštita privatnog života stranaka, ili u meri koja je, po mišljenju suda, nužna u posebnim okolnostima kada bi javnost mogla da naškodi interesima pravde.*
- [...]

ZAKON O PARNIČNOM POSTUPKU br. 03/L-006

POGLAVLJE VIII
DOSTAVA DOPISA
Način dostave

Član 114

Ukoliko subjektu registrovanom u javnom registru ne može da se izvrši dostava dopisa na adresu koja postoji u registru, komunikacija se vrši tako što se dopis zalepi na oglasnu tablu suda, dostava se smatra izvršenom nakon prolaska roka od sedam dana od dana objavljivanja na oglasnoj tabli suda.

(Promena adrese)

Član 116

116.1 Ukoliko stranka ili njen zastupnik, tokom trajanja postupka ili pre nego što se završi rok od šest meseci nakon okončanja postupka konačnom odlukom, promene adresu na kojoj se vrši dostava dopisa imaju zadatak da o tome obaveste odmah sud.

116.2 Ukoliko protiv konačne odluke u okviru roka iz stava 1. ovog člana se podnosi revizija, takav rok traje dok ne prođu šest meseci od predaje odluke donete prema reviziji, kojom se revizija odbacuje, odbija ili se odluka pobijena revizijom promeni.

116.3 Ukoliko se protiv konačne odluke pre nego što prođe rok iz stava 1 ovog člana, podnese predlog za obnovu postupka, takav se rok produžava dok ne prođe šestomesečni rok nakon donošenja konačne odluke na obnovljenom postupku, protiv koje se nije podnela žalba, odnosno od prolaska šestomesečnog roka od dana kada je stranki dostavljena drugostepena odluka.

116.4 Ukoliko na postupku prema sredstvu vanrednog pobijanja se poništi konačna odluka i stvar se vrati na ponovno suđenje, smatraće se da rok iz stava 1 ovog člana nije ni počeo da teče.

116.5 Ukoliko stranka ili njen zastupnik ne obaveste odmah sud o promeni adrese, sud će narediti da se dalja dostava dopisa vrši objavljivanjem dopisa na oglasnoj tabli suda. Ovaj način komuniciranja se vrši dok stranka ili njen zastupnik ne obaveste sud o njihovoj novoj adresi.

116.6 Saopštenje iz stava 5 ovog člana se smatra izvršenim nakon protoka sedam dana od dana objavljivanja na oglasnoj tabli suda.

116.7 Ukoliko zastupnik za prijem dopisa promeni adresu do protoka rokova iz stava 1-3 ovog člana, a o tome ne obavesti sud, onda sud na trošak stranke, joj odredi zastupnika za prijem dopisa putem kojeg će joj se dostavljati dopisi, dok stranka ne obavesti da je odredila novog zastupnika sa punomoćjem.

VRAĆANJE U PREDAŠNJE STANJE

Član 129

129.1 Ukoliko stranka ne ide uopšte a ročište ili izgubi rok za izvršenje neke parnične radnje i iz tog razloga izgubi pravo da kasnije izvrši parničnu radnju vazanu rokom, sud će dozvoliti ovoj stranci, po njenom predlogu, da kasnije izvrši tu radnju, ukoliko konstatuje da postoje opravdani razlozi koji se nisu mogli utvrditi a ni izbeći.

129.2 Kada se dozvoli vraćanje na predhodno stanje parnični postupak se vraća na ono stanje na koje se nalazio pre nepoostupanja i poništavanja se sve odluke, koje je doneo sud zbog ne postupanja.

Član 130

130.1 Predlog za vraćanje na predhodno stanje se podnosi sudu na kome je trebalo da se izvrši nedovršeni parnični postupak.

130.2 Predlog treba da se podnese u roku od sedam (7) dana od dana kada je prestao razlog nepostupanja, ukoliko je stranka kasnije saznala o nepostupanju, onda se rok obračunava od dana kada je saznao za nepostupanje.

130.3 Nakon isteka šesdeset (60) dana od dana nepostupanja ne može se tražiti vraćanje na predhodno stanje.

130.4 Ukoliko se vraćanje na predhodno stanje traži zbog ne pridržavanja roka za izvršenje parničnog postupka predlagač ima zadatak da uz predlog pismeno priloži pismenu proceduralnu radnju, neizvršenu blagovremeno.

Član 131

Ne dozvoljava se vraćanje na šezdeset predhodno stanje ako se nije pridržavao roka za podnošenje predloga za vraćanje na predhodno stanje ili ako stranka nije došla na ročište određeno za razmatranje predloga radi vraćanja na predhodno stanje.

Član 133

133.1 Predlog podnet nakon roka, ili predlog koji nije dozvoljen za vraćanje na predhodno stanje sud odbacuje putem rešenja.

133.2 U vezi sa predlogom za vraćanje na predhodno stanje sud određuje ročište samo kada jednu takvu stvar stranka izričito predloži. Ukoliko činjenice na koje se oslanja predlog su svetski notorne, sud ne određuje ni u jednom slučaju ročište. Na ovaj način sud postupa i kada činjenice na koje se oslanja predlog su jasno neopravdane, ali i kada sud ima dovoljno dokaza u dosijeu predmeta za donošenje odluke prema predlogu za vraćanje na predhodno stanje.

133.3 Protiv rešenja kojim se usvaja predlog za vraćanje na predhodno stanje se ne dozvoljava posebna žalba.

133.4 Protiv rešenja kojim se odbija predlog za vraćanje na predhodno stanje se ne dozvoljava posebna žalba, osim kada se predlog podnosi zbog donošenja rešenja povodom odsustva tužene stranke sa sudskog ročišta.

Ocena prihvatljivosti zahteva

32. Sud prvo ocenjuje da li je podnosilac zahteva ispunio uslove prihvatljivosti, propisane Ustavom i dalje navedene Zakonom i predviđene Poslovníkom o radu.
33. S tim u vezi, Sud se pre svega poziva na stavove 1 i 7, člana 113. [Jurisdikcija i Ovlašćene strane] Ustava, u vezi sa stavom 4 člana 21 [Opšta načela] Ustava koji propisuju:

Član 113

[Jurisdikcija i Ovlašćene strane]

„1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom.“

[...]

34. U nastavku, Sud takode razmatra da li je podnosilac zahteva ispunio uslove o prihvatljivosti, kako je dalje propisano u Zakonu, odnosno u članovima 47, 48 i 49 Zakona, koji propisuju:

Član 47
[Individualni zahtevi]

*„1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagaranтовana prava i slobode krši neki javni organ.
2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva.“*

Član 48
[Tačnost podneska]

„Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode sumu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori.“

Član 49
[Rokovi]

„Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku. U svim ostalim slučajevima, rok počinje na dan javnog objavljivanja odluke ili akta ...“

35. U vezi sa ispunjenjem gore navedenih kriterijuma, Sud ocenjuje da je podnosilac zahteva ovlašćena strana, u smislu člana 113.7 Ustava; on osporava ustavnost jednog akta nekog javnog organa, odnosno Rešenje Vrhovnog suda Rev. br. 138/2022, od 10. oktobra 2022. godine, nakon što je iscrpeo sva pravna sredstva koja su mu dostupna, prema članu 113.7 Ustava i članu 47.2 Zakona; precizirao je prava zagaranтовana Ustavom za koja smatra da su mu povređena, u skladu sa zahtevima iz člana 48 Zakona; i podneo je zahtev unutar zakonskog roka od 4 (četiri) meseca, kako je to i propisano u članu 49 Zakona.
36. Međutim, Pored toga, Sud razmatra da li je podnosilac zahteva ispunio uslove prihvatljivosti koji su propisani u pravilu 39 [Kriterijum o prihvatljivosti], odnosno u stavu (2), Poslovnika o Radu, koje propisuje:

Pravilo 39
[Kriterijum o prihvatljivosti]

[...]

(2) „Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim, ako je zahtev očigledno neosnovan, jer podnosilac nije dovoljno dokazao i potkrepio tvrdnju.“

[...]

37. Na osnovu sudske prakse ESLJP-a, ali i Suda, zahtev se može proglašiti neprihvatljivim kao „očigledno neosnovan“ u celini ili samo u odnosu na određeni navod koji zahtev može sadržati. S tim u vezi, tačnije je nazivati ih „očigledno neosnovanim navodima“. Poslednje navedeni se, na osnovu sudske prakse ESLJP-a, mogu svrstati u četiri različite grupe: (i) navodi koji se kvalifikuju kao navodi „četvrtog stepena“; (ii) navodi kategorisani „odsustvom očigledne ili evidentne povrede“; (iii) navodi koji su „nepotkrepljeni ili neobrazloženi“; navodi kada se ispuni jedan od dva karakteristična uslova, i to: a) kada podnosilac zahteva jednostavno navede jednu ili više odredaba Konvencije ili Ustava, ne objašnjavajući pritom na koji su način one prekršene, osim ukoliko je na osnovu činjenica i okolnosti predmeta to sasvim očigledno (vidi predmet ESLJP-a [Trofimchuk protiv Ukrajine](#), br. 4241/03, odluka od 31. maja 2005. godine; vidi, takođe [Baillard protiv Francuske](#), br. 6032/04, odluka od 25. septembra 2008. godine); i b) kada podnosilac zahteva propusti ili odbije da predoči materijalne dokaze kojima bi potkrepio svoje navode (to naročito važi za odluke sudova ili drugih domaćih

vlasti), osim ukoliko postoje izuzetne okolnosti koje su van njegove kontrole i koje ga sprečavaju da to učini (na primer, ako zatvorske vlasti odbiju da predoče Sudu dokumente iz spisa predmeta zatvorenika o kome je reč) ili ako Sud sam ne odluči drugačije (vidi slučaj KI166/20, podnosilac *Ministarstvo rada i socijalne zaštite*, rešenje o neprihvatljivosti od 5. januara 2021. godine, stav 43) i na kraju, (iv) „konfuzni i nejasni“ navodi (vidi, slučajeve ESLJP-a, *Kemmache protiv Francuske*, br. 17621/91, kategorija (i), *Juta Mentzen protiv Litvanije*, br. 71074/01, kategorija (ii) i *Trofimchuk protiv Ukrajine*, br. 4241/03, kategorija (iii)).

38. Sud podseća da podnosilac zahteva tvrdi da osporeni akt povređuje njegova ustavna prava koja su zagantovana članovima: 24 [Jednakost pred zakonom], 31 [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], 7 [Vrednosti], 21 [Opšta načela], 22 [Direktna primena međunarodnih sporazuma] Ustava, kao i povredu Konvencije i drugih međunarodnih instrumenata koji se direktno primenjuju u Republici Kosovo.
39. Međutim, Sud primećuje da se u suštini glavna tvrdnja podnosioca zahteva tiče prava na pravično suđenje, odnosno prava na “pristup pravdi”. S tim u vezi, Sud će razmotriti i analizirati ove tvrdnje, u skladu sa sudskom praksom Evropskog suda za Ljudska Prava (u daljem tekstu: ESLJP), u skladu sa kojom, na osnovu člana 53 [Tumačenje Odredbi Ljudskih prava] Ustava, su redovni sudovi i Ustavni sud obavezani da tumače prava i osnovne slobode koje su zagantovane Ustavom.

i. Procena Suda u vezi sa tvrdnjama o povredi prava na “pristup pravdi”

a) Opšta načela

40. Pravo na pristup sudu u smislu člana 6.1 EKLJP definisano u predmetu ESLJP-a *Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 4451/70, presuda od 21. februara 1975. godine. Pozivajući se na načelo vladavine prava i načelo izbegavanja proizvoljnosti vlasti, ESLJP je utvrdio da je “pravo na pristup pravdi” suštinski aspekt procesnih garancija sadržanih u članu 6. EKLJP-a. prema ESLJP-u, ovo pravo osigurava svakome pravo da uputi odgovarajuće pitanje koje se odnosi na “njegova/njena građanska prava i obaveze” pred nacionalnim sudom obrazovanim na osnovu zakona (vidi, s tim u vezi, predmet ESLJP-a *Lupeni Grko-katolička parohija i drugi protiv Rumunije*, br. 76943/11, presuda od 29. novembra 2016. godine, stav 84).
41. Sud, u ovom kontekstu, naglašava da pravo na sud kao sastavni deo prava na pravično i nepristrasno suđenje, kako je zagantovano članom 31. Ustava u vezi sa članom 6.1 EKLJP, utvrđuje da stranke (parničari) moraju imati delotvorno pravno sredstvo koje im omogućava zaštitu svojih građanskih prava (vidi, predmete ESLJP-a *Běleš i drugi protiv Češke Republike*, br. 47273/99, presuda od 12. novembra 2002. godine, stav 49; i *Nait-Liman protiv Švajcarske*, br. 51357/07, presuda od 15. marta 2018. godine, stav 112).
42. Na osnovu sudske prakse ESLJP-a, svako ima pravo da pred sud iznese “tužbu” koja se odnosi na njegova “građanska prava i obaveze”. Član 31. Ustava u vezi sa članom 6.1 EKLJP utvrđuju “pravo na sud”, odnosno “pravo na pristup sudu”, što podrazumeva pravo na pokretanje postupka pred sudovima u građanskim stvarima (vidi predmet ESLJP-a *Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, gore citiran, stav 36).
43. Prema sudskoj praksi ESLJP-a, prvo mora da postoji “građansko pravo” i drugo, da postoji “spor” o zakonitosti mešanja, koje utiče na samo postojanje ili delokrug zaštićenog “građanskog prava”. Definicija ova dva koncepta, mora biti suštinska i neformalna (vidi, između ostalog, predmete ESLJP-a *Le Compte, Van Leuven i De*

Meyere protiv Belgije, br. 6878/75, 7238/75, presuda od 23. juna 1981. godine, stav 45; Moreira de Azevedo protiv Portugalije, br. 11296/84, presuda od 23. oktobra 1990. godine, stav 66; Boulois protiv Luksemburga br. br. 37575/04, Presuda od 20. marta 2009. godine, stav 29; i Boulois protiv Luksemburga, br. 37575/04, presuda od 3. aprila 2012. godine, stav 92). Član 31. Ustava u vezi sa članom 6.1 EKLJP garantuju pojedincu ne samo pravo da se inicira postupak, već i pravo da dobije rešenje "spora" od strane Suda (vidi predmete ESLJP-a Kutić protiv Hrvatske, br. 48778/99, presuda od 1. marta 2002. godine, stav 25-32; Lupeni Grko-katolička parohija i drugi protiv Rumunije, gore citiran, stav 86 i tu navedene reference; Acimović protiv Hrvatske, br. 61237/00, presuda od 9. oktobra 2003. godine, stav 41; i Beneficio Cappella Paolini protiv San Marina, br. 40786/98, presuda od 13. jula 2004. godine, stav 29).

44. Međutim, gore navedena načela ipak ne podrazumevaju da su pravo na sud i pravo na pristup sudu apsolutna prava. Ta prava mogu biti podvrgnuta ograničenjima, koja su jasno utvrđena sudskom praksom ESLJP-a. Međutim, ta ograničenja ne smeju ograničiti pristup pojedinca sudu u takvoj meri da je sama suština tog prava narušena (vidi, u ovom kontekstu, predmet ESLJP-a Baka protiv Mađarske, br. 20261/12, presuda od 23. juna 2016. godine, stav 120; i Lupeni Grko-katolička parohija i drugi protiv Rumunije, presuda od 29. novembra 2016. godine, stav 89). Kada je pristup sudu ograničen na osnovu zakona ili u sudskoj praksi, onda Sud ispituje da li to ograničenje utiče na suštinu navedenog prava i, naročito, da li se tim ograničenjem teži "legitimnom cilju" i da li postoji "razuman odnos srazmernosti između upotrebljenih sredstava i cilja koji se nastoji ostvariti" (vidi predmete ESLJP-a Ashingdane protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 8225/78, presuda od 28. maja 1985. godine, stav 57; Nait-Liman protiv Švajcarske, br. Presuda od 21. septembra 1990. godine, stav 65; Marković i drugi protiv Italije, br. 1398/03, presuda od 14. decembra 2006. godine, stav 99). Pravo na pristup sudu može u određenim okolnostima biti podložno određenim legitimnim ograničenjima, kao što su zakonski rokovi zastarelosti, nalozi koji zahtevaju plaćanje garancije, zahtev zastupanja (slučajevi ESLJP-a, Stubbings i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 22095/93, presuda od 22. oktobra 1996. godine; Tolstoy Miloslavsky protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 18139/91, Presuda od 13. jula 1995. godine; R.P i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 38245/08, Presuda od 9. oktobra 2012. godine).
45. Svi ovi principi koje je ESLJP definisao u vezi sa pravom na „pristup pravdi“ korišćeni su i utvrđeni u sudskoj praksi Suda, u rešavanju konkretnih slučajeva u kojima su stranke tvrdile da je došlo do uskraćivanja prava na „pristup pravdi“. (vidi slučajeve u kojima je Sud utvrdio povrede prava na pristup pravdi, KI10/22, podnosilac zahteva Sindikat Instituta za sudsku medicinu, Presuda od 18. jula 2022. godine; KI224/19, podnosilac zahteva Islam Krasniqi, Presuda od 10. decembra 2020. godine; KI143/21, podnosilac zahteva Avdyl Bajgora, Presuda od 25. novembra 2021. godine; KI80/19, podnosilac zahteva Radomir Dimitrijević, Presuda od 10. novembra 2020. godine; KI214/21, podnosilac zahteva Avni Kastrati, Presuda od 07. decembra 2022. godine, i slučajeve u kojima nije utvrđena povreda prava na "pristup pravdi", KI133/17, podnosilac zahteva Ali Gashi, Rešenje od 29. jula 2019. godine; KI62/18, podnosilac zahteva Nadlije Gojani, Rešenje od 27. septembra 2018. godine, KI78/18 podnosilac zahteva Pashk Malota, Rešenje od 27. februara 2019. godine, KI92/21, podnosilac zahteva Fadil Ponosheci, Rešenje od 21. oktobra 2021. godine
- b) Primena gore navedenih načela u okolnostima konkretnog slučaja
46. Sud podseća da podnosilac zahteva tvrdi da je Osnovni sud povredio njegova ustavna prava zbog činjenice da mu potonji, prema njegovim navodima, nije uručio poziv za učestvovanje na pripremnoj sednici, u skladu sa zakonom o parničnom postupku.

47. Sud, na osnovu navedenih standarda i principa, ponavlja da svaki pojedinac ima pravo da u razumnom roku podnese tužbu pred zakonom ustanovljenim sudom u vezi sa „građanskim pravima i obavezama“. Pravo na „pristup pravdi“ predstavlja jedan od glavnih elemenata redovnog sudskog procesa, kao pravo zagarantovano članom 31. Ustava i članom 6.1. EKLJP. Ovo pravo je jedan od glavnih atributa demokratskog društva, koje se zasniva na vladavini prava.
48. Pravo na „pristup pravdi“ podrazumeva činjenicu da pojedinci imaju pravo da koriste delotvorne pravne lekove pred sudovima, u ostvarivanju svojih građanskih prava. U tom pogledu, prvo mora postojati „spor“, a drugo, mora postojati „građansko pravo“.
49. U okolnostima ovog konkretnog slučaja, Sud podseća da je podnosilac predstavke ispunio dva gore navedena kriterijuma u pogledu prava na „pristup pravdi“, prvi, da postoji „spor“, a drugi, da postoji „Građansko pravo“. U ovom slučaju je došlo do spora između podnosioca zahteva i poslodavca, u vezi sa prestankom radnog odnosa, a postoji „građansko pravo“, zbog pravne prirode spora.
50. Međutim, Sud je takođe ponovio da pravo na „pristup pravdi“ nije apsolutno, jer se ovo pravo može ograničiti u određenim slučajevima u zavisnosti od nacionalnog zakonodavstva. Međutim, ograničenje ovog prava ne bi trebalo da ograničava pojedinca na „pristup pravdi“, u meri u kojoj je narušena suština ovog prava. Kada je ovo pravo ograničeno zakonom, sud ocenjuje da li je ograničenje ovog prava imalo legitimnu svrhu, i da li je srazmerno cilju koji se želi postići. U okviru ograničenja ovog prava uvode se i ograničenja procesne prirode, kao što su zakonski rokovi za podnošenje tužbe, rokovi za ostvarivanje žalbe u višem sudu i drugo.
51. U vezi sa zahtevom podnosioca zahteva za učešće na pripremnoj sednici, Sud se poziva na rešenje [C.nr. 2650/16] od 02. novembra 2020. godine i napominje da je isti zakazao prvu pripremnju sednicu za 6. oktobar 2020. godine i pozvao advokata podnosioca, međutim, on je bio odsutan sa ove sednice. Takođe, u navedenom rešenju se navodi da je Osnovni sud 02. novembra 2020. godine zakazao narednu pripremnju sednicu, i odlučio da ovaj put lično pozove podnosioca zahteva. Međutim, prema obrazloženju Osnovnog suda, adresa podnosioca zahteva nije tačno napisana u tužbi, pa kao rezultat toga, kuriri suda nisu uspeali da pronađu njegovu adresu. Pošto nije bilo moguće pronaći adresu podnosioca zahteva, Osnovni sud je odlučio da obaveštenje o ročištu postavi na oglasnu tablu od 19. oktobra 2020. godine do 02. novembra 2020. godine. Osnovni sud je 02. novembra 2020. godine održao pripremnju sednicu, na kojoj podnosilac nije učestvovao, te je na ovaj način potonji, navedenom Odlukom, smatrao da je tužbeni zahtev podnosioca bio povučen.
52. Sud se, u nastavku, poziva na relevantne delove Odluke [Ac. br. 10028/21] od 21. decembra 2021. godine Apelacionog suda, kojim je odbijena žalba podnosioca, sa obrazloženjem da je nalaz prvostepenog suda pravičan i zakonit, budući da pobijana odluka ne sadrži povredu odredbi parničnog postupka iz člana 182. stav 2. i sa drugim povredama na koje navodi podnosilac pritužbe. Pored toga, Apelacioni sud je obrazložio da je predlog za vraćanje u pređašnje stanje podnet nakon rokova utvrđenih članom 130. ZPP-a, budući da se iz spisa predmeta konstatuje da je rešenje [C. br. 2650/ 16] od 02. novembra 2020. godine, kojim se smatralo da je tužba podnosioca povučena, objavljeno na oglasnoj tabli, istog dana, a ovlašćeni zastupnik podnosioca zahteva je, povodom ove odluke, obavešten 23. novembra 2020. godine, dok je predlog za povratak u pređašnje stanje podnet 19. aprila 2021. godine, što znači da je podnosilac zahteva pustio sve rokove za povratak u pređašnje stanje.

53. Sud se poziva i na Rešenje [Rev. br. 138/2022] od 10. oktobra 2022. godine Vrhovnog suda kojim je revizijski zahtev podnosioca zahteva odbijen kao neosnovan. Vrhovni sud je prvobitno razmatrao tvrdnju podnosioca zahteva u vezi sa podnošenjem ovlašćenja za zastupanje, gde se tvrdilo da je punomoćje advokata dostavljeno Osnovnom sudu pre 02. novembra 2020. godine. S tim u vezi, Vrhovni sud je obrazložio da je ovakav zahtev neosnovan, jer iz spisa predmeta proizilazi da advokat podnosioca zahteva nije postupio po zakonskim odredbama koje regulišu pitanje zastupanja stranke u postupku, jer je sastavio tužbu u ime podnosioca zahteva i potpisao ju je, ali nije dostavio valjano ovlašćenje za zastupanje stranke. Vrhovni sud je dalje obrazložio da je, u nedostatku adrese podnosioca zahteva, prvostepena instanca pokušala da dobije adresu podnosioca zahteva na druge načine, međutim, nije bilo moguće komunicirati sa podnosiocem zahteva na adresi koju je dala relevantna agencija za građansko stanje, pa je zbog toga sud bio prinuđen da komunicira preko oglasne table.
54. Sud primećuje da je Osnovni sud, pre donošenja odluke o povlačenju tužbenog zahteva, preduzeo više procesnih radnji. Prvo je pozvao advokata podnosioca zahteva na prvu pripremnu sednicu. Drugo, nakon što advokat podnosioca zahteva nije učestvovao, i nije opravdao izostanak, Osnovni sud je zakazao novu pripremnu sednicu, pozivajući ovog puta lično podnosioca predstavke. Treće, zbog nemogućnosti pronalaženja adrese podnosioca zahteva, Osnovni sud je tada odlučio da poziv za sednicu od 02. novembra 2020. godine istakne na oglasnu tablu.
55. Kao što je gore razrađeno, definicija proceduralnih pravila ima za cilj pravnu sigurnost i najbolju moguću administraciju pravde. U tom smislu, svi akteri uključeni u sudski proces moraju biti zainteresovani za primenu ovih pravila. Sud u ovim okolnostima smatra da se nepažnja da se zainteresuje za postupak u svetlu okolnosti ovog slučaja ne može pripisati Osnovnom sudu, budući da je ovaj sukcesivno nastojao da uspostavi redovnu komunikaciju sa podnosiocem zahteva i sa njegovim advokatom.
56. Sud je dalje konstatovao da je podnosilac zahteva, nakon što je 25. novembra 2020. godine obavešten o rešenju [C. br. 2650/2016] od 2. novembra 2020. godine Osnovnog suda, 19. aprila 2021. godine podneo predlog za vraćanje u pređašnje stanje, koji je Rešenjem [C. br. 2650/16] od 02. juna 2021. godine gde je taj predlog odbačen kao neblagovremen, sa obrazloženjem da je, „po zakonu o parničnom postupku, zahtev za vraćanje u pređašnje stanje se mora podneti u roku od 7 (sedam) dana, od dana kada je prestao uzrok nepostupanja, a ako je stranka kasnije saznala za nepostupanje, onda se rok računa od dana kada je saznala za nepostupanje. U svakom slučaju, po zakonu, nakon proteka 60 (šezdeset) dana od dana nepostupanja, ne može se tražiti vraćanje u pređašnje stanje.
57. Sud primećuje da su u vezi sa tvrdnjama koje se tiču predloga podnosioca zahteva za vraćanje u pređašnje stanje, i Apelacioni sud i Vrhovni sud potvrdili kao pravično i zakonito rešenje Osnovnog suda [C. br. 2650/16] od 02.06.2021. godine. Upravo u vezi sa ovim zahtevom, Vrhovni sud je obrazložio da advokat podnosioca zahteva nije ispunio svoje zakonske obaveze za zastupanje svog klijenta. Kao rezultat ovoga, Vrhovni sud je naglasio da su prvostepeni i drugostepeni sudovi pravilno zaključili da je podnosilac zahteva propustio sve zakonske rokove da traži vraćanje u pređašnje stanje, kako je to definisano zakonskim odredbama člana 130. ZPP-a.
58. Na osnovu navedenog Sud ceni da su obrazloženja redovnih sudova u vezi sa tumačenjem Zakona o parničnom postupku bila međusobno usklađena. Iz spisa predmeta, Sud primećuje da podnosilac zahteva nije blagovremeno izvršio dozvoljene procesne radnje, pokazujući nemar u ovom postupku. Dakle, po oceni Suda, ovaj nemar se ne može pripisati redovnim sudovima, kako u pogledu nepojavljivanja na

pripremnim ročištima, tako i u pogledu izdavanja zakonskih rokova za traženje vraćanja u predašnje stanje.

59. Štaviše, Sud podseća da nije njegova dužnost da se upušta u način tumačenja zakona, koje je izvršeno od strane redovnih sudova, sve dok primeti da tumačenje materijalnog i procesnog prava nije bilo jasno proizvoljno i očigledno nerazumno, da u nekoj meri povredi ustavna prava podnosioca zahteva. Pored toga, Sud smatra da redovni sudovi nisu tumačili zakon na jasno proizvoljan način, pa stoga nisu povredili ustavna prava podnosioca zahteva.
60. Stoga, na osnovu gore navedenog, Sud zaključuje da navodi podnosioca zahteva u vezi sa povredom prava na pravično suđenje, koje je zagarantovano članom 31 Ustava i članom 6.1 EKLjP-a, u vezi sa osporavanjem "pristupa pravdi", pripadaju drugoj kategoriji (ii) navoda koji se karakterišu "*odsustvom očigledne ili evidentne povrede*"; i stoga ih, kao takve, Sud proglašava očigledno neosnovanim, po ustavnim osnovama.

ii. U vezi sa drugim navodima

61. Sud primećuje da je podnosilac zahteva, izuzev tvrdnji o povredi prava na pravično suđenje, naveo i povredu članova 7, 21, 22, 24 Ustava. Međutim, nakon razmatranja njegovih tvrdnji, primećuje se da se suština tvrdnji podnosioca zahteva bila onemogućavanje "pristupa pravdi". Kao što je i izraženo u drugim slučajevima, Sud ističe da samo spominjanje i citiranje članova Ustava ili drugih međunarodnih akata nije dovoljno da se izgrade tvrdnje o povredama ustavnih prava. Kada postoje navodi o povredama prava koja su zagarantovana Ustavom i Konvencijom, podnosilac zahteva treba da predstavi dokaze i ubedljive argumente, da bi dokazao navodne povrede (vidi, s tim u vezi, slučajeve Suda: [KI175/20](#), sa podnosiocem: *Kosovska Agencija za Privatizaciju*, Rešenje o neprihvatljivosti od 22. aprila 2021. godine, stav 81; [KI166/20](#) podnosilac *Ministarstvo Rada i Socijalne zaštite*, Rešenje o neprihvatljivosti od 17. decembra 2020. godine, stav 52; [KI04/21](#), podnositeljka zahteva *Nexhmije Makolli*, Rešenje o neprihvatljivosti od 11. maja 2021. godine, stavovi 38-39).
62. Govoreći ovo, Sud zaključuje da navodi podnosioca zahteva u vezi sa povredama gore navedenih članova, pripadaju trećoj (iii) kategoriji, podkategoriji (a), "*nepotkrepljenih ili neobrazloženih*" navoda, stoga se, kao takvi, na ustavnim osnovama i ovi navodi trebaju proglasiti očigledno neosnovanim.

Zaključak

63. U zaključku, Sud, uzimajući u obzir sva razmatranja i gore navedene zaključke, utvrđuje da: (I) navodi u vezi sa povredama člana 31 Ustava, u vezi sa članom 6.1 EKLjP-a, koji se tiču osporavanja "pristupa pravdi", pripadaju drugoj kategoriji (ii) navoda koji se karakterišu "*odsustvom očigledne ili evidentne povrede*"; i stoga se, kao takvi, proglašavaju očigledno neosnovanim, po ustavnim osnovama; (II) navodi podnosioca zahteva u vezi sa povredama članova 7, 21, 22, 24 Ustava, pripadaju trećoj (iii) kategoriji, podkategoriji (a), "*nepotkrepljenih ili neobrazloženih*" navoda, stoga se, kao takvi, na ustavnim osnovama i ovi navodi proglašavaju očigledno neosnovanim.
64. Samim tim, zahtev se u celosti, u skladu sa pravilom 39 (2) Poslovnika o Radu, treba proglasiti neprihvatljivim kao očigledno neosnovan.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni Sud, u skladu sa članom 113.1 i 113.7 Ustava, članom 20 i 47 Zakona i u skladu sa pravilom 39 (2) i 59 (2) Poslovnika o Radu, dana 27. aprila 2023. godine, jednoglasno

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA DOSTAVI ovo rešenje stranama, i u skladu sa članom 20.4 Zakona, da ga objavi u Službenom listu;
- III. Ovo rešenje stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Enver Peci

Predsednica Ustavnog Suda

Gresa Caka-Nimani